

Dr. Kerem ÖZ

**Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medenî Hukuk Anabilim Dalı
Araştırma Görevlisi**

SATIŞ SÖZLEŞMESİNDE OLUMLU ZARARIN TAZMİNİ

**FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2024**

Ekim 2024

ISBN: 978-625-6134-43-0

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 77398

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com

bilgi@filizkitabevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 77398

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

Bu alışma, 17.09.2024 tarihinde İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Prof. Dr. M. Tufan ÖĞÜZ, Prof. Dr. B. İlkey ENGİN, Prof. Dr. M. Alper GÜMÜŞ, Prof. Dr. Burak ÖZEN ve Prof. Dr. İpek SAĞLAM'dan oluŐan jüri önünde doktora tezi olarak savunulmuŐ ve oybirliğiyle kabul edilmiştir.

*Kıymetli Annem Ecz. Mehtap ÖZ'e
sevgi, şükran ve minnetle...*

SUNUŞ

Ekonomik ilişkilerdeki önemli işlevi dolayısıyla satış sözleşmesi, Borçlar Hukuku öğretisinin üzerinde en fazla durduğu sözleşme tiplerinden biri olmuştur. Satış sözleşmesine ilişkin çalışmalarda özellikle satıcının yükümlülüklerini ifa etmemesinin ortaya çıkardığı hukukî sorunlar önemli yer tutmuş, ancak satıcının ve alıcının yükümlülüklerini hiç veya gereği gibi yerine getirmemesi hâlinde alacaklıının ifa menfaatinin tatmin edilmesine yönelik talebinin hukukî sonuçları, başlı başına bir çalışmada incelenmiş değildir. “*Satış Sözleşmesinde Olumlu Zararın Tazmini*” başlığı altında Dr. Kerem z tarafından doktora tezi olarak hazırlanan bu çalışma, satıcının ve alıcının yükümlüklerini hiç veya gereği gibi ifa etmemesi hâlinde diğer tarafın ifa menfaatinin tatmin edilmesine yönelik olumlu zararının tazmini taleplerine ilişkin hukukî sorunları bir bütün olarak değerlendirilmesini amaçlamaktadır.

Dr. Kerem z, olumlu zararın tazminine ilişkin talepleri “menfaat” kavramını temel alarak incelemiş, satış sözleşmesindeki yükümlülüklerin hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi hâlinde ortaya çıkan her bir olumlu zarar talebinin ileri sürülme koşullarını ve kapsamını bu çerçevede değerlendirmiştir. Dolayısıyla, söz konusu yöntem, olumlu zarar taleplerinin tümünün belirli bir açıdan değerlendirilmesi ve sonuçlarının belirlenmesi amacının gerçekleşmesini sağlamıştır. Türk Borçlar Hukuku ğretisi ve uygulaması yanında, İsviçre ve Alman hukukuna ilişkin eserlerden yararlanılarak hazırlanan doktora tezi, bu yönüyle zgn bir çalışma niteliğindedir.

Dr. Kerem z’ kutlar, başarılı çalışmalarını sürdürmesini dileirim.

Prof. Dr. Tufan ÖĞÜZ

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Medenî Hukuk Anabilim Dalı

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	VII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XIX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

OLUMLU ZARAR KAVRAMININ GENEL ESASLARI

I. Zarar Kavramının Teorik Temellerini Biçimlendiren Kavram Olarak Menfaat.....	15
A. Terminoloji Sorunu.....	17
(1). Terminoloji Sorununu Meydana Getiren Etkenler	18
a. Kanun Koyucunun Menfaati Düzenleme Tarzı	19
b. Çeviride Tercih Edilen Kelime.....	22
c. Menfaatin Farklı Temel Kavramlarla Sıkı Bağlantısı	26
(2). Öğretide Menfaatin Ele Alınış Tarzı	27
a. Menfaatin Zarar Anlamında Kullanılması.....	28
b. Menfaatin Tazminat (Talî Edim) Anlamında Kullanılması ...	30
c. Menfaate Yüklenen Diğer Anlamlar	35
(3). Terminoloji Tercihi	37
B. Sorumluluk Kaynağına Göre Korunan Menfaatler ve Aralarındaki İlişki.....	49

(1). Sorumluluk Kaynağına Göre Menfaatlerin Sınıflandırılması	51
a. Genel Menfaat: Bütünlük Menfaati	55
i. Bütünlük Menfaatinin Hukukî Dayanağı	58
ii. Bütünlük Menfaatinin Özellikleri	62
(a). Bütünlük Menfaatinin Konusu	62
(b). Bütünlük Menfaatini İhlâl Edebilecek Kişiler	63
iii. Bütünlük Menfaatinin Önemi	64
b. Özel Menfaatler: Sözleşme Menfaatleri	64
i. Sözleşme Menfaatleri Arasında Yapılan Ayırım	66
(a). Olumsuz Sözleşme Menfaati	66
(b). Olumlu Sözleşme Menfaati	71
ii. Sözleşme Menfaatleri Arasındaki Farklılıklar ve Yapılan Ayırımın Hukukî Sonucu	73
(a). Olumsuz Sözleşme Menfaati ve Olumlu Sözleşme Menfaati Arasındaki Farklılıklar	73
(b). Olumsuz Sözleşme Menfaati ve Olumlu Sözleşme Menfaati Ayırımının Hukukî Sonucu	76
iii. Dönme Hâlinde Korunan Sözleşme Menfaati	77
(2). Bütünlük Menfaati ile Sözleşme Menfaatleri Arasındaki İlişki	80
II. Olumlu Sözleşme Menfaati Kapsamında Korunan Hakkın İhlâlinin Ortaya Çıkardığı Zarar (Olumlu Zarar)	81
A. Olumlu Zararın Sınıflandırılmasına İlişkin Terminoloji Sorunu	82
(1). Olumlu Zararın Maddî Zarar-Manevî Zarar Ayırımındaki Yeri	82
(2). Olumlu Zararın Alelâde Zarar-Tazmin Edilebilir Zarar Ayırımındaki Yeri	84
B. Olumlu Zarar Kavramı	85

(1). Olumlu Zararın Unsurları.....	86
a. Olumlu Zararın Müşterek Unsurları	86
i. Malvarlığı Unsuru.....	87
(a). Malvarlığı Unsurunun Parasal Karşılığı Olması	90
(b). Malvarlığının İçeriği.....	91
ii. Malvarlığının (Değerinin) Azalması	95
(a). Aktif Unsur Kaynaklı Azalma	98
(b). Pasif Unsur Kaynaklı Azalma	99
iii. Malvarlığının (Değerinin) Azalması ile Alacaklının İradesi Arasındaki İlişki.....	101
b. Olumlu Zararın Yapısal Unsuru	103
i. Borçlar Hukuku'na Hâkim Bazı Genel Prensiplerin Yapısal Unsura Etkisi.....	105
ii. Olumlu Zararın Ön Şartı: Yürürlükte Olan (Mevcut) ve Geçerli Borç Sözleşmesi ile Münferit Borcun Sona Ermemiş Olması.....	112
(a). Yürürlükte (Mevcut) ve Geçerli Borç Sözleşmesinin Varlığı.....	113
(b). Yürürlükte (Mevcut) ve Geçerli Borç Sözleşmesinden Doğan Münferit Borcun Sona Ermemiş Olması	114
iii. Olumlu Sözleşme Menfaatinin İçeriği	114
iv. Olumlu Sözleşme Menfaatinin İhlâli (Karşılanmaması) .	117
(a). Geniş Anlamda Güven İhlâli	117
(b). Geniş Anlamda Güven İhlâli Kapsamında Borca Aykırı Davranış (Yükümlülük İhlâli).....	118
(2). Olumlu Zarardan Sorumlulukta Zararın Kapsamı, Hesaplanması, Tazminatın Belirlenmesi ve Türü.....	119
a. Olumlu Zararın Kapsamı	120
i. Olumlu Zararın Fiilî Zarar Kalemi	120

ii. Olumlu Zararın Mahrum Kalınan Kazanç Kalemi	122
b. Olumlu Zararın Hesaplanması.....	123
c. Olumlu Zarardan Sorumlulukta Tazminatın Belirlenmesi ve Türü	125
i. Olumlu Zarardan Sorumlulukta Tazminatın Belirlenmesi	125
ii. Olumlu Zarardan Sorumlulukta Tazminatın Türü.....	125

İKİNCİ BÖLÜM

SATIŞ SÖZLEŞMESİNDE TARAFLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ VE YÜKÜMLÜLÜK İHLÂLLERİNE GENEL BAKIŞ

I. Satış Sözleşmesinde Tarafların Yükümlülükleri.....	130
A. Satıcının Yükümlülükleri.....	132
(1). Satıcının Edim Yükümlülükleri.....	133
a. Satıcının Aslı Edim Yükümlülükleri	133
i. Satılanın Zilyetliğini Devretme Yükümlülüğü	134
ii. Satılanın Mülkiyetini Devretme Yükümlülüğü	137
b. Satıcının Yan Edim Yükümlülükleri	138
(2). Satıcının Yan Yükümlülükleri.....	142
a. Satılana İlişkin Özen ve Muhafaza Yükümlülüğü.....	142
b. Alıcıyı Aydınlatma (Bilgi Verme) Yükümlülüğü	143
c. Gerekli Belgeleri Sağlama Yükümlülüğü.....	144
B. Alıcının Yükümlülükleri	144
(1). Alıcının Edim Yükümlülükleri.....	144
a. Alıcının Aslı Edim Yükümlülükleri	145
i. Alıcının Satış Bedelini Ödeme Yükümlülüğü	145
(a). Bedelin Miktarının Belirlenebilir Nitelikte Olması	145

(b). Kararlaştırılacak Para Birimi ve Ödeme Tarzı	147
(c). Bedelin Ödeneceği Zamanın Satış Sözleşmesinin Niteliğine Etkisi.....	148
(d). Faiz Ödeme Yükümlülüğüne İlişkin Ayrık Düzenleme.....	149
ii. Alıcının Satılanı Devralma (Kabzetme) Yükümlülüğü	149
b. Alıcının Yan Edim Yükümlülükleri	151
(2). Alıcının Yan Yükümlülükleri.....	152
II. Satış Sözleşmesinde Tarafların Yükümlülük İhlâllerine Genel Bakış	152
A. Satıcının Yükümlülük İhlâllerine Genel Bakış	153
(1). Satıcının Aslı Edim Yükümlülüğünü Hiç Yerine Getirmemesi.....	154
a. Satıcının Sorumlu Olduğu İfa İmkânsızlığı	155
i. Satılanın İmkânsızlaşması ve Sorumluluk.....	155
ii. Satılanın İmkânsızlaşmasının Satış Sözleşmesine Etkisi .	156
b. Satıcının Tam Zapttan Sorumluluğu	157
i. Satıcının Zapttan Sorumluluğunun Genel Koşulları	157
(a). Satıcının Zapttan Sorumluluğunun Maddî Koşulları.....	158
(b). Satıcının Zapttan Sorumluluğunun Şeklî Koşulları....	160
ii. Alıcının Tam Zapt Hâlinde İleri Sürebileceği Talepler....	161
(2). Satıcının Aslı Edim Yükümlülüğünü Gereği Gibi Yerine Getirmemesi.....	161
a. Satıcının Kısmî Zapttan Sorumluluğu	161
b. Satıcının Ayıptan Sorumluluğu	162
i. Satıcının Ayıptan Sorumluluğunun Koşulları	162
(a). Satıcının Ayıptan Sorumluluğunun Maddî Koşulları.....	162

(b). Satıcının Ayıptan Sorumluluğunun Şekli Koşulları ...	164
ii. Alıcının Seçimlik Hakları ve Tazminat Talebi.....	165
(3). Satıcının Aslı Edim Yükümlülüğünde Temerrüdü.....	166
a. Alelâde Satış Sözleşmesinde Satıcının Temerrüdü	168
b. Ticarî Satış Sözleşmesinde Satıcının Temerrüdü	168
i. TBK m.212/II Hükmünün Uygulanması İçin Aranılan Koşullar	169
(a). Satış Sözleşmesinin Ticarî Satış Niteliğinde Olması..	169
(b). Satılanın Taşınmaz Olmaması.....	170
(c). Satılanın Tesliminin Son Günü Belirli Vadeye Bağlanması	171
ii. TBK m.212/II Hükmüne Bağlanan Hukukî Sonuçlar	172
B. Alıcının Yükümlülük İhlâllerine Genel Bakış	172
(1). Alıcının Satış Bedelini Ödeme Yükümlülüğünde Temerrüdü.....	174
(2). Alıcının Satılanı Devralma (Kabzetme) Yükümlülüğünde Temerrüdü.....	175

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SATIŞ SÖZLEŞMESİNDE OLUMLU ZARARIN TAZMİNİNİN TALEP EDİLEBİLECEĞİ HÂLLER

I. Satıcının Yükümlülük İhlâlleri Çerçevesinde Olumlu Zararın Tazmini.....	177
A. Satıcının Aslı Edim Yükümlülüklerini Hiç Yerine Getirmemesi Hâlinde Olumlu Zararın Tazmini	177
(1). Satıcının Sorumlu Olduğu İfa İmkânsızlığı Çerçevesinde Olumlu Zararın Tazmini	178

a. İfa İmkânsızlığının Yol Açtığı Olumlu Zararın Kapsamı ve Hesaplanması	179
i. İfa İmkânsızlığının Yol Açtığı Olumlu Zararın Kapsamı .	179
(a). İfa İmkânsızlığının Yol Açtığı Olumlu Zararın Fiilî Zarar Kalemleri	180
(b). İfa İmkânsızlığının Yol Açtığı Olumlu Zararın Mahrum Kalınan Kazanç Kalemleri	187
ii. İfa İmkânsızlığının Yol Açtığı Olumlu Zararın Hesaplanması	187
b. İfa İmkânsızlığının Yol Açtığı Olumlu Zarardan Sorumlulukta Tazminatın Belirlenmesi ve Zamanaşımı	189
i. Tazminatın Belirlenmesi.....	190
ii. Zamanaşımı	192
(2). Satıcının Tam Zapttan Sorumluluğu Çerçevesinde Olumlu Zararın Tazmini	195
a. Tam Zapttan Sorumlulukta Olumlu Zararın Nitelendirilmesine İlişkin Sorunlar	196
i. Tam Zaptın Yaptırımı Olarak Kanunî Sona Erme Varsayımı ve Satış Sözleşmesine Etkisi	197
ii. Tam Zaptın Yol Açtığı Zararın Sınıflandırılması.....	200
b. Tam Zaptın Yol Açtığı Olumlu Zararın Kapsamı ve Hesaplanması	202
i. Tam Zaptın Yol Açtığı Olumlu Zararın Kapsamı	202
(a). Tam Zaptın Yol Açtığı Olumlu Zararın Fiilî Zarar Kalemleri.....	202
(b). Tam Zaptın Yol Açtığı Olumlu Zararın Mahrum Kalınan Kazanç Kalemleri	203
ii. Tam Zaptın Yol Açtığı Olumlu Zararın Hesaplanması	204
c. Tam Zaptın Yol Açtığı Olumlu Zarardan Sorumlulukta Tazminatın Belirlenmesi ve Zamanaşımı.....	204

i. Tazminatın Belirlenmesi.....	205
ii. Zamanaşımı	205
B. Satıcının Aslı Edim Yükümlülüklerini Gereği Gibi Yerine Getirmemesi Hâlinde Olumlu Zararın Tazmini.....	206
(1). Satıcının Kısmî Zapttan Sorumluluğu Çerçevesinde Olumlu Zararın Tazmini	207
a. Kısmî Zaptın Yol Açtığı Olumlu Zararın Kapsamı ve Hesaplanması	207
i. Kısmî Zaptın Yol Açtığı Olumlu Zararın Kapsamı.....	207
ii. Kısmî Zaptın Yol Açtığı Olumlu Zararın Hesaplanması .	208
b. Kısmî Zaptın Yol Açtığı Olumlu Zarardan Sorumlulukta Tazminatın Belirlenmesi ve Zamanaşımı.....	208
i. Tazminatın Belirlenmesi.....	208
ii. Zamanaşımı	208
(2). Satıcının Ayıptan Sorumluluğu Çerçevesinde Olumlu Zararın Tazmini	209
a. Ayıptan Sorumlulukta Olumlu Zararın Tazminine İlişkin Esaslar	209
i. Alıcıya Tanınan Seçimlik Haklarla Birlikte Olumlu Zararın Tazmininin Talep Edilebilmesi	210
ii. Dönme Hakkının Kullanılmasıyla Birlikte Olumlu Zararın Tazmininin Talep Edilebilmesi	215
iii. Ayıbın Yol Açtığı Zararın Sınıflandırılması	220
b. Ayıbın Yol Açtığı Olumlu Zararın Kapsamı ve Hesaplanması	223
c. Ayıbın Yol Açtığı Olumlu Zarardan Sorumlulukta Tazminatın Belirlenmesi ve Zamanaşımı.....	225
i. Tazminatın Belirlenmesi.....	225
ii. Zamanaşımı	225

C. Satıcının Aslı Edim Yükümlülüklerinde Temerrüdü	
Çerçevesinde Olumlu Zararın Tazmini	227
(1). Satıcının Temerrüdünün Yol Açtığı Olumlu Zararın	
Kapsamı ve Hesaplanması.....	233
a. Satıcının Temerrüdünün Yol Açtığı Olumlu Zararın	
Kapsamı.....	234
b. Satıcının Temerrüdünün Yol Açtığı Olumlu Zararın	
Hesaplanması	234
(2). Satıcının Temerrüdünün Yol Açtığı Olumlu Zarardan	
Sorumlulukta Tazminatın Belirlenmesi ve Zamanaşımı	234
a. Tazminatın Belirlenmesi.....	235
b. Zamanaşımı	235
II. Alıcının Yükümlülük İhlalleri Çerçevesinde Olumlu Zararın	
Tazmini	235
A. Alıcının Satış Bedelini Ödemekte Temerrüde Düşmesi Hâlinde	
Olumlu Zararın Tazmini.....	235
B. Alıcının Satılanı Teslim Almakta Temerrüde Düşmesi Hâlinde	
Olumlu Zararın Tazmini.....	238
SONUÇ	239
KAYNAKÇA	241

KISALTMALAR LİSTESİ

A.e.	: Aynı Eser / Yer
Alm. MK (BGB)	: Alman Medenî Kanunu
Anayasa	: 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
Aufl.	: Baskı
Av. K.	: 1136 sayılı Avukatlık Kanunu
Av. MK (ABGB)	: Avusturya Medenî Kanunu
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
b.	: Bent
BK	: 818 sayılı (mülga) Borçlar Kanunu
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CISG	: Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (Viyana Antlaşması)
dn.	: Dipnot
E.	: Esas Numarası
FSEK	: 5648 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
HD.	: Hukuk Dairesi
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İİK	: 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu
İÜMHAD	: İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi
JuS	: Juristische Schulung
K.	: Karar Numarası
Karş.	: Karşılaştırınız

kn.	: Kenar Numarası
m.	: Madde
Mecelle	: Mecelle-i Ahkâmı Adliyye
MÜHFAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
ÖKVKDY	: Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair 30.04.2021 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yönetmeliği
S.	: Sayı
s.	: Sayfa / Sayfalar
SMK	: 6769 sayılı Sınâî Mülkiyet Kanunu
ss.	: Sayfa Aralığı
T.	: Tarih
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCK	: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TCMBK	: 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu
TKHK	: 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TPKKHCK	: Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Cumhurbaşkanî Kararı
TST	: Tapu Sicil Tüzüğü
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
v.d.	: Ve Diğerleri
vd.	: Ve Devamı
VUK	: 213 sayılı Vergi Usul Kanunu
Yarg.	: Yargıtay

GİRİŞ

Zaman içinde yaşanan ekonomik, siyasî, sosyal ve teknolojik gelişmeler, toplum yaşamını oldukça karmaşık hâle getirmiştir. Değişen düzenle birlikte, modern toplumda hayatın izole biçimde tek başına idamesi mümkün, daha doğrusu yaygın bir yaşayış tarzı olmaktan çıkmıştır. Bilhassa sanayi devriminin ardından farklılaşan toplum yapısına bağlı olarak bireylerin çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak için başkalarıyla ilişki kurması tercih olmaktan uzaklaşmış, neredeyse zorunluluk arz etmiştir. Diğer deyişle, toplum yaşamındaki gelişmeler, bireyleri birbirine muhtaç hâle getirmiştir. Bu ihtiyaçlar ve zorunluluklar, doğal olarak toplum içindeki temasları da artırmıştır. Bireylerin birbirine gittikçe daha çok temas etmesi, buna bağlı ihtilafların sayısında ve tarzında da artışa yol açmıştır. Toplum içinde ortaya çıkacak hukukî sorunları en aza indirmeyi amaçlayan hukuk düzeninin uyulmasını öngördüğü normlar arasında yer alan davranış kuralları, bu vesileyle artık daha da önem kazanmıştır.¹

Sosyal düzenin hukuk aracılığıyla sağlanmasına hizmet eden bu davranış kurallarının bazıları toplumun genelini, bazılarıysa yalnızca belirli hukukî ilişkilerin taraflarını ilgilendirir. Toplumun tüm fertlerinden genel nitelikteki emir ve yasaklara uygun davranmaları beklenir. En temel şekliyle, başkasının mutlak hakkının ihlâl edilmemesini öngören bu emir ve yasaklar bütünü, genel davranış kuralları olarak adlandırılır. Buna paralel olarak, yalnızca belirli bir hukukî ilişkinin (borç ilişkisinin) taraflarını hedef alan ve taahhüde (borca) uygun davranılmasını

¹ Hukuk düzeninin bu konudaki rolüne ilişkin açıklamalar için bkz.: Hans Schumann, **Einführung in die Rechtswissenschaft**, Wiesbaden, Springer Fachmedien GmbH, 1959, s.14; Heinrich Honsell, Theo Mayer-Maly, **Rechtswissenschaft: Eine Einführung in das Recht und seine Grundlagen**, 6. Aufl., Berlin, Springer Verlag, 2015, s.303 vd.

emreden davranış kuralları da ilgililer arasındaki düzenin sağlanmasında belirleyici rol oynar.

Hukuk düzeninin bu emir ve yasaklara aykırı davranılmasına ce-
vaz vermemesi, bu tarz davranışların hukuka aykırı olduğu anlamına
gelir.² Hukuka aykırı davranışa maruz kalan kimseye, belirli hâllerde
muhatasını (faili/borçluyu) bundan dolayı sorumlu tutma imkânı tanın-
mıştır. Sorumlulukla güdülen amaçlardan biri, hukuka aykırı davranış
sebebiyle ortaya çıkan olumsuz durumun düzeltilmesidir.³ Bu çalışma-
nın esas konusu olan sorumluluk, burada ele alınan yönüyle, hukuka
aykırı davranışla sebep olunan zararı giderme yükümlülüğünü ifade
eder. Kısaca, zarardan sorumluluk (tazminat sorumluluğu) olarak adlan-
dırılır.⁴ Bu açıdan bakıldığında, zarar, sorumluluk kurumunun aslı unsu-

² Örneğin bkz.: Andreas von Tuhr, **Allgemeiner Teil des Schweizerischen Obligationenrechts, Erster Halbband**, Tübingen, J.C.B. Mohr, 1924, s.326 vd.

³ Hukuk düzeninde bunun için kural olarak iki yol öngörülmüştür: Ya ortaya çıkan olumsuz durum bertaraf edilerek bozulan düzen eski hâline getirilir ya da bu olumsuzluk farazî bir durum yaratılarak ortadan kaldırılır.

⁴ Borçlar Hukuku alanında bu kavrama iki farklı anlam yüklenir. Tazminat sorumluluğu bunlardan biridir. Bkz.: Peter Gauch, Walter R. Schluemp, Jörg Schmid, **Schweizerisches Obligationenrecht Allgemeiner Teil**, 2 b., 11. Aufl., Zürich, Schulthess, B:I, 2020, kn.113. Diğer anlamıyla sorumluluk, alacaklının cebri icra yoluyla borcun ifasını sağlamakla yetkisini ifade eder. Alacaklının sahip olduğu bu yetki, borçlu açısından, alacaklının yetkili ve görevli devlet kurumları eliyle malvarlığına el atmasına katlanma mecburiyeti sonucunu doğurur. Böylelikle, verme, tartışmalı olmakla birlikte yapma ve yapmama borçlarında, borcun konusunun borçlunun malvarlığından ayrılarak alacaklının malvarlığına geçirilmesi sonucunu (aynen ifa) doğurabilir. Öte yandan, aynen ifanın mümkün olmadığı hâllerde borçlunun, malvarlığının tamamının veya belirli bir kısmının paraya çevirmek suretiyle alacaklının tatmin edilmesine katlanması da borçlunun bu anlamda sorumluluğu kapsamındadır. Bkz.: Joachim Gernhuber, **Handbuch des Schuldrechts, Das Schuldverhältnis-Begründung und Änderung, Pflichten und Strukturen, Drittwirkungen**, Tübingen, J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), 1989, s.69; Mehmet Ayan, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş 12. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2020, s.103; Şahin Akıncı, **Borçlar Hukuku Bilgisi (Genel Hükümler)**, 12. Baskıdan Genişletilmiş 13. Baskı, Konya, Sayram Yayınları, 2022, s.68 ve 69.

rudur. Çünkü genel prensip uyarınca, zarar olmadan tazminat sorumluluğu kural olarak gündeme gelmez.⁵

Tazminat sorumluluğunun kurucu unsurlarından olan zarar, niteliğinden ve içerdiği belirsizliklerden dolayı, teorik açıdan açıklanması en güç kavramlardan biridir. Zira hem hukukî hem de ekonomik boyutları olan bu kavram, her somut olayda farklı görünümlere bürünebilir. Kanun koyucunun bağlayıcı biçimde zarar kavramını tanımlamayı tercih etmemesine rağmen, mehzaz hükümlerden ve özellikle 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) ilgili kurallarından yola çıkan öğretisi, zarar kavramının sınırlarını belirlemeye çalışmıştır.⁶

⁵ Başak Baysal, **Haksız Fiil Hukuku**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019, s.156-157; Peter Gauch, Walter R. Schlupe, Susan Emmenegger, **Schweizerisches Obligationenrecht Allgemeiner Teil**, 2 b., 11. Aufl., Zürich, Schulthess, B:II, 2020, kn.2847. Hukukî nitelik bakımından tazminat mı yoksa ayrı bir yaptırım mı olduğu tartışılabilir olmakla birlikte, bu genel ilkenin özellikle medenî hukuk cezası niteliğindeki istisnaları için bkz.: İbrahim Gül, **ABD ve Türk Hukukunda Medeni Ceza**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2015, s.307 vd.; Mehmet Oğuz Vuraloğlu, **Borçlar Hukukunda Zararın Varlığı Şartından Bağımsız Ödeme Yaptırımları**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2024, s.155 vd.

⁶ Kavramın hukukî boyutunun yanı sıra aynı zamanda ekonomik etkilerinin de olması, yalnızca Türk Hukuku'nda değil, diğer birçok modern hukuk sisteminde de açık bir tanım yapılarak çerçevesinin belirlenmesinin önünde duran en büyük engellerden biridir. Zira tüm bu yönleri kapsayabilecek kanunî tanım yapmak birçok sakıncayı da beraberinde getirebilir. Keza kapsamının dar tutulması hâlinde, esasında tazmini gerekecek birçok malvarlığı kaybı zarar olarak değerlendirilemeyeceği gibi, geniş bırakılması hâlinde de bazı adaletsiz sonuçlar doğabilir. Bu nedenle modern hukuk sistemlerinin tamamına yakınında kanun koyucu zarar kavramını tanımlamaktan imtina etmiştir. Her ne kadar bir dönem kanun koyucu zarara dair kanunî tanım getirme girişiminde bulunmuş olsa da bu girişim sonuçsuz kalmıştır. Zarar, sonradan kanunlaşan 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun Meclis nüshasında fark teorisi esas alınarak tanımlanmış, fakat ilgili hüküm kanunlaşmamıştır. Bkz.: **Türk Borçlar Kanunu Tasarısı**, Adalet Bakanlığı, Ankara, 2005, s.40. Öte yandan, tespit edilebildiği kadarıyla Kıt'a Avrupası'nda da genel eğilim zararın tanımlanmaması yönünde olmakla birlikte, yalnızca Avusturya Medenî Kanunu'nda bu konuda diğer kanunlardan ayrık bir hüküm ihdas edilmiştir. Burada zarar, bir kimsenin malvarlığında, haklarında veya kişi varlığında meydana getirilen her türlü kayıp olarak tanımlanmıştır [Avusturya Medenî Kanunu (ABGB=Av.MK) § 1293].

Zararı açıklamak için müracaat edilecek hükümler, 6098 sayılı Kanun'un Genel Hükümler başlığını taşıyan Birinci Kısım'ının Birinci Bölümü'nün İkinci Ayırım'ını oluşturan "Haksız Fiillerden Doğan Borç İlişkileri" başlığı altında yer alır (TBK m.49 vd.). Kanun koyucu, zarar ve tazminat kavramlarını, haksız fiil sorumluluğu altında detaylı biçimde hüküm altına almıştır. Fakat tazminat sorumluluğunu doğuran tek olgu, daha doğrusu sorumluluğun tek kaynağı haksız fiil değildir. Haksız fiilin yanı sıra, modern hukuk düzenlerinin neredeyse tamamında sözleşme de sorumluluk kaynağı olarak kabul edilmiştir.⁷ Buna rağmen, sözleşmeden doğan sorumluluk çerçevesinde özellikle zararın hesaplanması ve hatta tazminatın belirlenmesi başta olmak üzere zarar kavramına ilişkin ayrı genel düzenlemeler yapılmamıştır. Buna karşılık, zarara ilişkin genel esaslar haksız fiil hükümleriyle belirlenmiştir. Bu noktada, TBK m.114/II hükmü devreye girer. Buradaki yollama, haksız fiil sorumluluğuna ilişkin hükümlerin borca aykırılık hâlinde kıyasen uygulanmasına olanak tanır. Şu hâlde, zararın genel hatlarının haksız fiil hükümleriyle çizildiği ve sorumluluk kaynakları farklı olsa da açıklanması gereken tek bir zarar kavramı olduğu dile getirilmelidir.

Yukarıda geçen zararın tekliği ifadesi, yanlış anlaşılmalara sevk etmemelidir. Bununla kastedilen, genel zarar kavramıdır. Diğer anlatımla, zarar, haksız fiilde ve sözleşmede aynı olumsuz olguyu ifade eder. Nihayetinde, zarar, kişinin malvarlığında iradesi dışında meydana gelen azalmadan ibarettir.⁸ Fakat genel zarar kavramı, farklı kıstaslar kullanılarak çeşitli alt ayırımlara tâbi tutulur. Münferit sorumluluk kaynağının kendine özgü nitelikleri nazara alınarak yapılan ayırım da bunlardan biridir. Sorumluluk kaynağına göre sınıflandırma yapılırken, zarar görenin (alacaklının) ihlâl edilen menfaati devreye girer. Diğer anlatımla,

⁷ Martin Immenhauser, **Das Dogma von Vertrag und Delikt, Zur Entstehungs- und Wirkungsgeschichte der zweigeteilten Haftungsordnung**, Köln, Böhlau Verlag, 2006, s.46 vd. ve 334 vd.

⁸ İlerleyen kısımlarda açıklanacağı üzere, zarar fark (menfaat) teorisi esas alınarak tanımlanır. Fakat buna rağmen, genel kabul gören bu zarar tanımında fark veya menfaat kelimesi kullanılmaz.

zarar görenin (alacaklının) hangi menfaatinin ihlâl edildiği sorusuna verilecek cevap bu noktada belirleyici rol oynar.

Görülüyor ki, zarar ve menfaat (ihlâli) arasında çok sıkı ilişki vardır. Bu sıkı bağlantının oluşmasının çeşitli sebepleri vardır. Bu sebepler arasında, en başta, sorumluluk kaynaklarının ihdas edilmesindeki amaçlar akla gelebilir. Şöyle ki, bu amaçlardan biri, kişinin belirli menfaatlerinin korunmasıdır. Örneğin haksız fiil sebebiyle meydana gelen zararın tazminiyle zarar görenin bütünlük (muhafaza) menfaatinin; sözleşmeden doğan sorumlulukta ise alacaklının sözleşme menfaatlerinin korunması hedeflenir. Bu menfaatler, ihlâlleri sonucunda ortaya çıkan zararın nitelendirilmesine de hizmet eder. Mesela, sözleşmeden doğan sorumlulukta bahsi geçen menfaatlerin ihlâliyle ortaya çıkan zarar, ilgili menfaatle bağlantılı olarak olumlu (müspet) veya olumsuz (menfi) zarar olarak isimlendirilir.⁹

Bu çalışmanın odak noktasını oluşturan olumlu zarar kavramı, genel zarar kavramının sözleşmeden doğan sorumluluk alanındaki bir yansımasıdır ve borca aykırılık (yükümlülük ihlâli) sonucunda meydana gelir. İçerik bakımından, alacaklının sözleşmeye dayalı ifa menfaatinin elde edememesi nedeniyle malvarlığında meydana gelen azalmaya denk düşer.¹⁰

⁹ Bu menfaatler sözleşme alanına hasredildiğinden dolayı, haksız fiilden doğan zarar bakımından aynı nitelendirme yapılamaz. Max Keller, Sonja Gabi, Karin Gabi, **Haftpflichtrecht**, 3. nachgeführte und erweiterte Aufl., Basel, 2012, s.11; Kemal Oğuzman, Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 2 c., Gözden Geçirilmiş 13. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, C:II, 2017, kn.122.

¹⁰ İfa menfaati veya diğer adıyla ifadaki menfaat, ifa sonucunda alacaklının alacak hakkının kendisine sağladığı imkânlardan faydalanması anlamına gelir. Necip Kocayusufpaşaoğlu v.d., **Borçlar Hukuku Genel Bölüm**, 3 c., Borçlar Hukukuna Giriş – Hukuki İşlem – Sözleşme, Yenilenmiş Genişletilmiş Tamamlanmış 4 üncü Bası dan 5. Tıpkı Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, C:I, 2010, § 49, kn.28. Bunun karşılanmaması, prensip itibarıyla borçlu açısından ifa etmemeye, alacaklı perspektifinden ise alacak hakkının ihlâline eşdeğerdir. Dolayısıyla, borca aykırılık hâlinde, ifa menfaatinin alacak hakkının ihlâliyle zedelendiğini ifade etmek hatalı olmaz. İfa etmeme, borca aykırılık ve alacak hakkı ihlâli kavramlarının çoğu zaman aynı anlama geldiği yönünde bkz.: Selahattin Sulhi Tekinay v.d., **Borçlar Hukuku**,

Konunun Önemi ve Seçimindeki Etkenler

Satış sözleşmesinde olumlu zararın tazmini konusu, sorumluluk kurumunun aslî unsuru olan zararın en sık kullanılan temel sözleşmelerden olan satış sözleşmesi özelindeki görünümü olması nedeniyle teorik ve pratik açıdan önem taşır. Öte yandan, özellikle öğretilerde doğrudan doğruya bu konuya özgülünen bir çalışmaya rastlanmaması başta olmakla birlikte, belirli faktörlerin varlığı öznel olarak da bilhassa ilgi çekici olan konunun seçimine etki etmiştir. Aşağıda konunun önemi kısaca açıklanacak ve seçimine yönlendiren etkenlere değinilecektir.

Konunun Önemi

Borcun ifa edilmemesinin sonuçları, ihlâlin türüne göre farklılık arz eder. Borca aykırılık hâlleri, 6098 sayılı Kanun'da benimsenen sorumluluk sistemi uyarınca, hiç ifa etmeme, gereği gibi ifa etmeme ve temerrütten oluşur.¹¹ Buna göre, (borçlunun sorumlu olduğu) sonraki ifa imkânsızlığı şeklinde ortaya çıkan hiç ifa etmeme hâlinde, alacaklının uğradığı zararın tazmini gerekir (TBK m.112 vd.). Diğer borca aykırılık türü olan gereği gibi ifa etmeme (kötü ifa) hâlinde, borçlu kötü ifanın yol açtığı zarardan sorumlu tutulabilir (TBK m.112 vd.). Üçüncü borca aykırılık türünde ise, temerrüde düşen borçlu aynen ifayla birlikte ge-

Genel Hükümler, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Yedinci Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1993, s.851. Hakkın ihlâli kavramı için bkz.: Eugen Bucher, **Schweizerisches Obligationenrecht - Allgemeiner Teil (Ohne Deliktsrecht)**, 2. Aufl., Zürich, Schulthess Polygraphischer Verlag, 1988, s.30 ve 31.

¹¹ Kanunda benimsenen bu sistemde temerrüt özel olarak düzenlenmiştir. Bu düzenleme olmasaydı, temerrüt kurumu hiç ifa etmeme veya gereği gibi ifa etmeme başlıkları altında ele alınabilirdi. Zira mümkün olmasına rağmen ifa etmeme hiç ifa etmeme; en geç alacaklının seçimlik haklarını kullanmasından önce gecikme tazminatıyla birlikte borcun ifası ise gereği gibi ifa etmeme (zaman bakımından kötü ifa) kapsamında değerlendirilebilirdi. Bkz.: Derya Ateş, **Borçlunun Temerrüdünde Aynen İfa**, İstanbul, Beta, 2021, s.58; Haluk N. Nomer, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş, Genişletilmiş Ondokuzuncu Bası, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2023, kn.185.5. Karş.: Paul Lemp, **Schadenersatz wegen Nichterfüllung als Folge des Schuldnerverzuges**, Bern, Verlag von Stämpfli & Cie., 1939, s.10.

cikmeye bağılı zarardan sorumludur.¹² Aynı zamanda, temerrüde düşen borçlunun beklenmeyen hâlden (kaza) dolayı sorumlu olacağı da hükme bağlanmıştır (TBK m.119).¹³ Görüldüğü üzere, ifa etmeme hâllerinin hepsinde genel veya özel sonuç olarak zarardan sorumluluk hususu hüküm altına alınmıştır. Fakat genel prensip niteliğindeki bu hükümlerin hepsi her borç ilişkisine doğrudan uygulanmaz.

Satış sözleşmesi (TBK m.207 vd.), bu hükümlerin tamamının her zaman doğrudan uygulama bulmayacağı ilişkilerdendir. Bu sözleşmenin işlem hayatında büyük yer kaplaması, kanun koyucuyu özel düzenlemelerde yapmaya sevk etmiştir.¹⁴ Sözleşmenin bu alandaki önemini dikka-

¹² Aynen ifa talebi, her ne kadar 6098 sayılı Kanun'da açıkça bu şekilde kaleme alınmış olsa da (TBK m.125), temerrüdün değil esas itibarıyla borç altına girmenin sonucudur. Karş.: Kemal Oğuzman, Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 2 c., Güncellenip Genişletilmiş 20. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, C:I, 2022, kn.1579.

¹³ Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde temerrüdün özel sonuçları ayrıca düzenlenmiş ve belirli şartlarda alacaklıya bunlar arasından seçim yapma imkânı tanınmıştır. Her ne kadar aynen ifa talebi seçimlik hak olmasa da, buna eklenen gecikme tazminatı (para borçlarında temerrüt faizi ve munzam zarar) talebi, temerrüdün sonucudur. Bunun yanı sıra, alacaklı ifadan vazgeçip uğradığı (olumlu) zararın tazminini veya sözleşmeyi sona erdirerek uğradığı (olumsuz) zararın giderilmesini de talep edebilir (TBK m.125).

¹⁴ Satış sözleşmesi gerek adî gerek ticarî işlerde olsun, ekonomik hayatın vazgeçilmez unsurlarından biridir. Üretim düzenine geçilmesi ve ihtiyaçların çeşitlenmesi karşısında, mal değişim sözleşmesi hukukî ve ekonomik ihtiyaçlara cevap vermekte yetersiz kalmıştır. Bunun sonucunda paranın tedavülüyle birlikte, işlem hayatı büyük ölçüde satış sözleşmeleri üzerinden sağlanmaya başlamıştır. Bkz.: Bruno Bergerfurth, Menard Lutz, **Das Kaufrecht**, Freiburg i. Br., Rudolf Haufe Verlag, 1973, s.18. Satış sözleşmesi, değişen ihtiyaçlara cevap vermek için teknolojik gelişmelere de uyum sağlayabilen yapısıyla zaman içinde çeşitli yönlerden gelişmiştir. Temelde konusu yalnızca şeyken, haklar da satılmaya başlamıştır. Ortaklıklarda payların, borsada yapılan işlemlerde hisse senetlerinin satımı buna örnek gösterilebilir. Satış sözleşmesinin bazı türleri özel kanunlarda ayrıca düzenleme bulduğu gibi, bu sözleşme tipinden faydalanılarak ihtiyaçlara cevap vermek adına, örneğin, arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi, tek satıcılık sözleşmesi gibi satış sözleşmesi hükümlerinin uygulama alanı bulabileceği yeni sözleşmeler yaratılmıştır. Bkz.: Walter R. Schluep, **Innomatverträge, Separatdruck aus Schweizerisches Privatrecht Band VII/1 OR-Besondere Vertragsverhältnisse, Zweiter Band**, Basel, Verlag Helbing & Lichtenhahn, 1979, s.844, 905. Bunun yanı sıra satış söz-

te alan kanun koyucu, alıcı ve satıcının yükümlülükleri açısından bazı hâllerde sorumluluk konusunda genel nitelikteki hükümlere atıf yapmış, bazı yükümlülük ihlalleri içinse ayrıık düzenlemeler getirmiştir. Yapılan bu ayrıık düzenlemelerin bir kısmının genel hükümlerle çeliştiği görülmektedir.¹⁵ Ancak çoğu hâlde, hükümler arasında yarışmaya izin verilir.¹⁶ Genel hüküm-özel hüküm yarışmasının incelenmesine fırsat veren bu temel araştırma konusuna bağlı pek çok sorunun çözüme kavuşturulması ve dahası ayrıık hükümlerin anlamlandırılması için olumlu zarar ve olumsuz zarar ayırımının teorik açıdan temele oturtulması zorunludur.¹⁷

leşmesi, değişen siyasî yapıya ve işlem hacmine uyum sağlayarak yalnızca ulusal düzeyde kalmamış, uluslararası düzenlemelere de konu olmuştur. Örneğin bkz.: Christoph Brunner v.d., **Kommentar zum UN-Kaufrecht: Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**, Zweite Aufl., (Hrsg.: Heinrich Honsell), Berlin/Heidelberg, Springer-Verlag, 2010, s.4; Sinan Okur, **Eine kritische Untersuchung zu den Rechtsbehelfen des Käufers im alten und im neuen türkischen Warenkaufrecht - Zugleich ein Beitrag zu der Harmonisierung des türkischen Warenkaufrechts im Lichte des CISG, BGB und der europäischen Vertragsrechtsharmonisierung**, Frankfurt am Main, Peter Lang Verlag, 2013, s.5 vd.; Bahar Öcal Apaydın, **TBK ve CISG Uyarınca Taşınır Satımından Ayıplı İfa Halinde Satıcının Sorumlu Olduğu Maddi Zarar**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2021, s.237; Ahmet M. Kılıçoğlu, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş Güncelleştirilmiş 5. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi, 2023, s.38 vd.

¹⁵ Örneğin, olumlu zarar ifa menfaatıyla ilgili olduğundan dolayı, hiç veya gereği gibi ifa etmeme hâllerine bağlanan tazminat tarzındaki hukukî sonuçların tamamının bu zararı konu alması beklenir. Fakat durum tam olarak bu şekilde değildir. Mesela, gereği gibi ifa etmeme (TBK m.112 ve 227) ve temerrüt hâlinde alacaklıya tanınan dönme hakkının (TBK m.125 ve 212) sözleşmeye etkisi, olumlu zararın tazmini konusunda çelişki yaratabilir. Aynı şekilde, tam zapt sebebiyle sözleşmenin kanun gereği kendiliğinden sona ermesi olgusu (TBK m.217) karşısında, ifa menfaatinin karşılanması talebi ve sözleşmenin sona ermesi çatışabilir. Kusur sorumluluğundan sapılması da (TBK m.114 ve 229/I, b.2 ve 3) ayrı bir çelişki olarak görülebilir.

¹⁶ Örneğin bkz.: Aydın Zevkliler, K. Emre Gökyayla, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 21. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2021, s.148; Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş 11. Baskı, Ankara, Legem Yayınevi, 2023, kn.466 vd. ve 295 vd.

¹⁷ Bu ayırım, özellikle tazmin edilecek zararın kapsamının belirlenmesi bakımından önem arz eder. Diğer yandan, bu çalışmada, elbette, satış sözleşmesinde menfaat

Konunun Seçimindeki Etkenler

Sorumluluk konusu, sahip olduğu önem sebebiyle gerek Türk öğretisinde gerekse yabancı literatürde genel hatlarıyla kapsamlı çalışmalara konu olan en temel araştırma alanlarından biridir. Bu alanda, tıpkı karşılaştırmalı hukukta olduğu gibi Türk öğretisinde de çok sayıda çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların bazılarında haksız fiil sorumluluğu bütün olarak ele alınmıştır.¹⁸ Bazılarında ise, yalnızca münferit unsurları ve konuları incelenmiştir.¹⁹ Bununla beraber, sözleşmeye dayanan sorumluluk konusundaki çalışmaların sayısının da benzer şekilde bir hayli fazla olduğu tespit edilmiştir. Fakat haksız fiil sorumluluğu konulu çalışmalarla kıyaslandığında, genel niteliktekilerin sayısı nispeten azdır. Başka ifadeyle, yükümlülük ihlâlinin bütün türlerini irdeleyerek her birine bağlanan tazminat sorumluluğunu toplu biçimde ele alan az sayıda çalışma vardır.²⁰ Bunun yerine, her bir hâl ve/veya bunlara bağlanan sonuçların ayrı ayrı incelenmesi yoluna gidilmiştir.²¹ Diğer taraftan, zarar kavramına ilişkin müstakil çalışmalar da yapılmıştır.²² Hatta yakın

ihlâlleri bağlamında ortaya çıkan zararın yalnızca birbirinden ayrılması amaçlanmamaktadır. Temerrüt ile kötü ifaya bağlanan ve olumlu zararın tazmininin gündeme geleceği diğer hâller de incelenecektir.

- ¹⁸ Örneğin bkz.: Halûk Tandoğan, **Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku**, Ankara, Turhan Kitabevi, 1981; Baysal, **Haksız Fiil Hukuku**.
- ¹⁹ Örneğin bkz.: Fikret Eren, **Sorumluluk Hukuku Açısından Uygun İlliyet Bağ Teorisi**, Ankara, Sevinç Matbaası, 1975; Haluk N. Nomer, **Haksız Fiil Sorumluluğunda Maddi Tazminatın Belirlenmesi**, İstanbul, Beta, 1996.
- ²⁰ Örneğin bkz.: Halûk Tandoğan, **Türk Mes'uliyet Hukuku (Akit Dışı ve Akdi Mes'uliyet)**, 1961 Yılı Birinci Basıdan Tıpkı Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010, s.395 vd.; Tamer İnal, **Borca Aykırılık**, 8. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2023, s.1 vd.
- ²¹ Örneğin bkz.: Ayşe Havutçu, **Tam İki Tarafa Borç Yükleyen Sözleşmelerde Temerrüt ve Müsbet Zararın Tazmini**, İzmir, Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, 1995, s.68 vd.; Fahrettin Aral, **Türk Borçlar Hukukunda Kötü İfa**, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2011, s.185 vd.; Fatih Gündoğdu, **Borca Aykırılık Hallerinden Kusurlu İfa İmkânsızlığı ve Hukuki Sonuçları**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2014, s.199 vd.
- ²² Örneğin bkz.: Erdem Büyüksağış, **Maddi Zarar Kavramı**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2006, s.45 vd.; M. Serkan Ergüne, **Olumsuz Zarar**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2008, s.7 vd.; Murat Topuz, **İsviçre ve Türk Borçlar Hukuku ile Karşılaş-**

zamanda, doğrudan doğruya olumlu zararı konu alan iki kıymetli eser kaleme alınmıştır.²³ Ancak sözleşme alanına özgü zarar türüne ilişkin toplam üç monografinin dışında, olumlu zarar konusunun genel eserlerde üzerinde durulduğunun altı çizilmelidir.²⁴

Genel eser yönünden oldukça zengin olan ve olumlu zarar konusunda yazılan iki monografiyle daha da zenginleşen Türk öğretisinde bu zarar türünü satış sözleşmesiyle sınırlayan çalışmaya rastlanmamış olması, konunun seçiminde rol oynayan en önemli etkenlerden biridir. Bunun yanı sıra, hiçbir zaman geçerliliğini ve önemini yitirmeyecek sorumluluk hukuku ile yine aynı nitelikleri haiz olmakla birlikte en eski ve temel sözleşmelerden olan satış sözleşmesini bir arada değerlendirme düşüncesi, konunun seçiminde belirleyici olmuştur.

Konunun Sınırlandırılması

Bu çalışmada, yalnızca 6098 sayılı Kanun'da düzenlenen satış sözleşmesi çerçevesinde, sadece olumlu zararın tazmini konusu incelenmiştir. Gerekli açıklamalar satış sözleşmesinin genel hükümleri niteliğindeki taşınır satışı hükümleri etrafında yapılmıştır. Öte yandan, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (TKHK) başta olmak üzere özel kanunlarda düzenlenen satış sözleşmesi türleri ve satış sözleşmesi hükümlerinin uygulama bulabileceği isimli veya isimsiz söz-

türlü Olarak Roma Borçlar Hukukunda Maddî Zarar ve Bu Zararın Belirlenmesi, Genişletilmiş 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2023, s.33 vd.

²³ Şefika Deren Gündüz, **Olumlu Zarar**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s.5 vd.; Selmani Okumuş, **Müspet Zarar**, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2022, s.11 vd.

²⁴ Örneğin bkz.: Tekinay v.d., **Borçlar Hukuku**, s.855 vd.; Safa Reisoğlu, **Türk Borçlar Hukuku**, 1.7.2012'de Yürürlüğe Giren Yeni Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış Yirmidördüncü Bası, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2013, s.352; Hüseyin Hatemi, K. Emre Gökyayla, **Borçlar Hukuku Genel Bölüm**, 5. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2021, s.303 vd.; Mustafa Alper Gümüş, **Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri**, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2021, s.816 vd.; Akıncı, **Genel Hükümler**, s.350 vd.; Oğuzman, Öz, **Borçlar Hukuku, C:I**, kn.1266 vd.; Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş 28. Bası, Ankara, Legem Yayınevi, 2023, kn.3306; Nomer, **Genel Hükümler**, kn.199; Ahmet M. Kılıçoğlu, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş Güncelleştirilmiş 27. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi, 2024, kn.4213.

leşmeler kapsam dışı tutulmuştur. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) ilgili hükümlerine gerektiği lde yer verilmiştir. Nihayet, farklı rejimlere tâbi olduklarından ötürü başta Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG/Viyana Antlaşması) olmak üzere uluslararası düzenlemelerde yer alan satış sözleşmelerinde olumlu zararın tazmini konusuna yer verilmemiştir.

Bu çerçevede,  bölümden oluşan bu çalışmanın birinci bölümünde, olumlu zarar kavramının genel esasları ele alınmıştır. Bu bağlamda, zarar kavramını biçimlendiren menfaat kavramı üzerinde durulmuş ve esasında menfaate ve dolayısıyla zarar kavramına ilişkin bu çalışmadaki yaklaşım tarzı ortaya koyulmuştur. Ardından, menfaatin türleri incelenmiş ve bunlar arasından olumlu sözleşme menfaati ayrılmıştır. Sonrasında, bu menfaatin ihlâlinin ortaya çıkardığı zarar irdelenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde ise, satış sözleşmesinde tarafların yükümlülükleri tasnif edilmiştir. Yükümlülüklerin tasnifinin ardından, 6098 sayılı Kanun'da öngörülen yükümlülük ihlâlleri belirlenmiştir. Diğer anlatımla, satış sözleşmesinde borca aykırılık hâlleri tespit edilmiş ve sorumluluk şartlarıyla birlikte takdim edilmiştir. Son adımda, bunlar arasından olumlu zararın tazminine olanak tanıyanlar ayıklanmıştır. Çalışmanın nc bölümünde ise satış sözleşmesinde olumlu zararın tazmin edileceği hâller ayrıntılı biçimde incelenmiştir.

